

MUUTAMIA TULEVAISUUDEN SUUNNITELMIA
SAIRAIDEN ELÄINTEN HOIDOSSA
VALLITSEVIEN EPÄKOHTIEN POISTAMISEKSI

Kirjoittanut *T. K. Forstén.*

Nyt, kun rauhan siunattu aika taas näyttää koittavan nääntymykseen saakka väsyneelle maailmalle, kääntyvät ajatukset mykkiin luomakumppaneihimme, eläimiin, joiden elämän siedettäväksi tekeminen on ihmisen velvollisuus. Siihen vaaditaan ennen kaikkea, että meistä tulee lämminsydämisii ihmisiä, hyviä ihmisiä, jotka rakastavat kaikkea elävää ja kaikkia elollisia olentoja, olivatpa nämä sitten ihmisiä tai eläimiä.

Yhteiskunnan on kasvatuksen, valistustyön ja muiden sopivien keinojen avulla pyrittävä toteuttamaan mainittua tehtävää. Sensuuntaisia yrityksiä on kyllä tehtykin, mutta tulokset eivät ole olleet tyydyttäviä. Epäonnistumisen syy on etsittävä menettelytavoista. Se ei ole ollut tarkoitusta vastaava. Ei riitä, että levitetään kirjallisuutta. Käytännöllinen neuvontatyö ja opetus nuoren polven eläintenomistajain keskuudessa on se keino, jonka avulla varmimmin päästään perille. Käsittelemme tässä kysymyksessä sen suunnattoman huolimattomuuden korjaamista, joka *sairaitten* kotieläinten hoidossa on havaittavissa.

Yhtenä syynä esim. hevosen huolimattomaan hoitoon lienee se, ettei eläimen omistajalla mielestään ole varaa antaa hevosen olla vapaana työstä sinä aikana, joka on tarpeen sen hoitamiseen ja parantamiseen. Toisena ja ehkä pääasiallisena syynä on täydellinen tietämättömyys sairaan eläimen hoitamistavasta.

Vuosikausia on allekirjoittanut uhrannut kaiken aikansa näiden seikkojen tutkimiseen matkustellen ympäri maata, keskustellen eläinten omistajain kanssa, käyden lukemattomissa talleissa ja navetoissa, sekä varakkaampien että sellaistenkin taloissa, joilla on vain yksi ainoa lehmä, ja kaikkialla huomannut saman surkean välinpitämättömyyden kärsivien eläinten hoidon suhteen vallitsevan. Ylen harvoin eristetään sairas tahi kuoleva eläin muusta karjasta, perin vähän eroaa sen ruokinta muiden eläinten ruokinnasta ja harvoin valmistetaan sairaalle vähänkään parempi makuusija kuin terveille. Lämpömittaria ei ole olemassa, ja harvat henkilöt sitä osaisivat käyttääkään ja yhtä harvat tietävät, mikä on minkin eläimen normaalin ruumiinlämpö.

Yhdessä tapauksessa tuhannesta tapaa riippumaton. Huutavat ja räyhäävät miehet siirtävät sairasta, liikkumatonta, usein kantavaakin eläintä, jonka ruumis on pitkäaikaisesta makaamisesta käynyt araksi, kangilla, seipäillä y.m. ja nuorista kiskoien, jotka uppoavat kipeään ruumiiseen tuottaen sietämätöntä kipua.

Monien kilometrien alalla ei tapaa ainoatakaan henkilöä, joka kykenisi tyrehtyttämään verenvuodon tahi laittamaan yksinkertaisimmankaan siteen tai kääreen. Haavoja käsitellään pesemättömin käsin, mikä usein aiheuttaa verenmyrkytyksen.

Irrigaattoreita ja muita alkeellisempia hoitovälineitä, missä sellaisiakaan edes on, pidellään perin huolimattomasti ja harvoin niitä desinfisoidaan, mikä kuitenkin olisi aivan välttämätöntä.

Kotona mahdollisesti olevia, ennen ostettujen lääkeaineitten jäännöksiä säilytetään joko tallissa tahi läävässä ovien päällä ja ikkunalaudoilla, jossa kosteus muutamassa päivässä liottaa nimiliput pois pullonkyljestä. Kun sitten lääkettä tarvittaisiin, ei tiedetäkään varmasti, missä kulloinkin tarvittava pullo on, ja usein eläimelle annetaan toista lääkettä kuin mitä sen tauti vaatii. Useasti on sattunut kuolemaan lapsia, jotka ovat nauttineet myrkyllisiä aineita, erehdyttävästi limonaadia tai jauhosokeria muistuttavia, pulloista ja tölkeistä, jotka ovat olleet helposti käsitettävissä paikoissa.

En ryhdy tarkemmin kuvailemaan sitä ääretöntä tietämättömyyttä, julmuutta ja kovakouraisuutta, joka ilmenee niinkin arkaluontoisissa tilaisuuksissa kuin lehmän poikimisessa, jälkeisten poistamisessa, ja sitä ymmärtämättömyyttä, joka valitsee ruokinnan suhteen ennen poikimista ja sen jälkeen, kykenemättömyyttä ehdottomasti välttämättömän vasikkakuume-pumpun ja kurkkukoettimen käytössä, kiinteiden ja juoksevien lääkeaineitten antamisessa y.m.

Mutta onhan maassamme järjestetty eläinlääkintälaitos, huomautettaneen usealta taholta.

Totta kyllä. Eihän meillä olekaan mitään erityisen tuntuva puutetta eläinlääkäreistä, mutta silti on paljon paikkakuntia, joitten asujamilla on pitkä matka näiden luo. Kun vain on hyvää tahtoa, voidaan neuvoja kuitenkin saada esim. puhelimitse, mutta usein käsitetään ja arvostellaan nämä neuvot aivan väärin.

Ilolla on kuitenkin todettava, että maanviljelijä- ja karjanomistajaväestön taloudellisen aseman parannuttua on eläinlääkäreiden apua alettu hakea moniin sairaustapauksiin, joihin vielä puolisen vuosikymmentä sitten ei kohdistettu mitään huomiota.

Suurempien tilojen karjanhoitajia, sekä kaikenkarvaisia puoskareita käytetään yhä vieläkin hyvin usein; monesti näiden apu kyllä auttaa, mutta paljon useammin on tulos epäsuotuisa ja tuottaa monessa tapauksessa eläimelle kuolemanakin hirveiden tuskien jälkeen.

Eläinlääkinnällinen hoito maassamme lienee nykyään samalla asteella kuin ihmisten sairashoito puoli vuosisataa sitten, ennenkuin lasaretit tulivat käytäntöön ja koulutettuja sairaanhoitajattaria alkoi ilmaantua.

Tältä kannalta on päästävä eteenpäin. Se on tämän kirjoitelman tarkoituksena. Ylempänä mainittiin sana »sairanhoitajatar». Allekirjoittanut rohkenee väittää, että moni epäkohta sairashoidon alalla voitaisiin poistaa jos kuntamme saataisiin ottamaan palvelukseensa sairaanhoitajattaria eli »tähtisisaria», joiksi eläintenhoitajattaria tavallisesti nimitetään. Olen varma siitä, että naisella, ja ainoastaan naisella, on ne edellytykset, joita tämä toiminta vaatii: tunnetta ja ymmärtä-

mystä kärsimyksiä kohtaan, yksityisseikkojen käsittämiskykyä ja sitkeää kestävyyttä. Joku voi ehkä väittää tällaisen toimen olevan liian rasittavan naisvoimille, epäillä naisen soveliaisuutta siihen erinäisissä tapauksissa, mutta onpa olemassa esimerkkejä, jotka todistavat naisen pystyvän tähän suureen tehtävään. Ne monet lausunnot, joita sekä oman maamme eläinlääkärit, jotka alussa suhtautuivat epäilevästi tähän asiaan että myöskin Ruotsin ja muiden maiden eläinlääkärit, jotka sodan aikana olivat yhteistyössä naisten kanssa, ovat antaneet, todistavat, että nainen on loistavasti suoriutunut kokeesta. On siis selvää, että nainen voi ja hänen täytyykin kyetä suorittamaan sama tehtävä eläinlääkinnän alalla kuin tavallisessakin sairashoidossa.

Pelko, että nämä sisaret ehkä voisivat ruveta harjoittamaan omavaltaista, laitonta praktiikkaa ja siten puuttuisivat vahingoittavasti eläinlääkärin toimintaan ja anastaisivat hänen tulojaan, ei tässä saa tulla miksikään kompastuskiveksi. Tämä pelko on kerrassaan aiheeton. Sivistynyt nainen ei etsi laittomia tulolähteitä ja tähän tehtävään valittaisiin sivistyneiden perheiden naisia, jotka Suomen Punaisen Tähdän johdolla koulutettaisiin toimeensa. Onhan tunnettua sairashoidonkin alalta, etteivät ne sairaanhoitajattaret, joita on otettu kuntain palvelukseen, ole haitallisesti vaikuttaneet lääkärin toimintaan, vaan aivan päinvastoin. Ulkomaillakin on havaittu, että niiden yhdyskuntien asukkaat, joissa on hoitajattaria, useammin kuin muiden hakevat lääkärinapua.

Olen varma siitä, että puoskaroiminen ja kaikenlaisten itseoppineiden »poropeukaloiden» toiminta vähentyisi, jos kunnat ottaisivat palvelukseensa laillistettuja sairaanhoitajattaria kärsiviä eläimiäkin varten.

Suomen Punainen Tähti on taitavien eläinlääkärien johdolla kouluttanut viitisenkymmentä asiaan innostunutta, sivistynyttä naista. Lyhyiltä jatkokursseilta, joilla erityisesti kohdistetaan huomiota tämän uuden työalan vaatimuksiin, pääsee muutaman kuukauden kuluttua kykenevä sairaanhoitajatar-kunta.

II.

Syyttömästi kärsiväin kotieläinten aseman parantamiseksi keinoja etsittäessä on ajateltu m. m. nuoren polven kasvattamista ymmärtämykseen tässä suhteessa.

Tässäkin on toimenpiteet havaittu tarkoitustavastaamattomiksi, sillä käytännöllistä havainto-opetusta ei ole tarpeeksi noudatettu.

Seuraavassa tahtoisin lyhyesti lausua ajatukseni tästä asiasta.

Kyseessäoleva valistustyö on mikäli mahdollista aloitettava kodissa, opetettavan vielä ollessa aivan nuori. Maalaisvanhempien on koetettava herättää lapsissaan mielenkiintoa kotieläimiin, otettava heidät mukaan käydessään tallissa ja navetassa sekä samalla annettava heidän huomata eläimiä puhuttavan ja kohdeltavan ystävällisesti ja hyvyydellä ja oppia noudattamaan lempeyttä ja suopeutta niiden ruokkimisessa, sukimisessa ja lypsämisessä, lampaiden keritsemisessä ja hevosten valjastamisessa y.m.

Lapsen on saatava oma varsansa, vasikkansa, porsaansa, karitsansa, kanansa, kaniininsa j.n.e., joita hänen itsensä on järkevä opastuksen alaisena hoidettava ja ruokittava. Eläimet jäävät lapsen omaisuudeksi, ja niiden tuotannon mahdollinen ylijäämä on luovutettava lapselle, jotta tämä saisi näillä rahoilla hankkia ajanmukaisia välineitä suojattiansa hoitamiseksi sekä eläinten ominaisuuksia, huoltoa, sairashoitoa j.m.s. käsittelevää kirjallisuutta.

Myöhemmin lapsen vartuttua annetaan hänen opetuksensa kunnan tähtisarien toimeksi, jotka järjestävät lyhyitä kiertokursseja, joilla pidetään luentoja eläinten hoidosta. Sisarten opastuksella käydään eläinten asunnoissa, joissa lapset saavat ohjausta eläinten ja niiden asumusten puhtaanapidossa, eläinten kohtelussa j.n.e.

Asiaan innostuneet voivat sittemmin käydä kurssin jossakin karjanhoitokoulussa tai muussa sopivassa laitoksessa, jolloin heillä on hyötyä noista alustavista tiedonhiukkasista, joiden opettaminen on järjestettävä niin, ettei se tee haittaa pakolliselle koulunkäynnille.

Edelläolevia ehdotuksia voidaan luonnollisesti sovelluttaa vain maaseudulla asuviin lapsiin ja nuoriin.

Kaupunkilaislapsille sitävastoin voidaan, jos he saavat tilaisuutta oleskella maalla, antaa tämänlaatuista opetusta toisella tavoin. Tähtisisaret panevat toimeen maalaisnuorison avustamina käytännöllisiä kursseja saadakseen siten kaupunkilaislasten mielenkiinnon eläimiä kohtaan heräämään. Sellaisessa puuhassa sopivalla opastuksella vietetty kesä on varmaan jättävä heidän mieliinsä hauskoja muistoja ja hyödyllisiä tietoja koko elämän ajaksi.

Talvisin voisivat tähtisisaret, siitä kunnan johtomiesten tai esim. kansakoulunopettajan kanssa sopien, levittää mikäli aikaa riittää, rahvaan keskuuteen valistavia tietoja eläinten hoidon moraalisisesta ja taloudellisesta merkityksestä.

Edelläolevasta ilmenee siitäkin, kuinka hyödyllistä on tähtisisarten ottaminen kuntien palvelukseen. Luottamuksella ja arvonannolla kohdeltuina he harjoittaisivat käytännöllistä kasvatustyötä kaikkialla maassamme, eikä suinkaan vähimmin lasten ja nuorison keskuudessa.

III

Yhä edelleen on yhteiskunnan *sopivilla toimenpiteillä* koetettava ehkäistä ja lieventää eläinten kärsimyksiä ja estää eläinräökkäystä, sillä yhtä vähän kuin meillä on oikeutta halveksia ja kiusata kanssaihmissämme — olkootpa nämä missä asemassa tahansa meihin nähden — yhtä vähän saamme rääkätä eläimiä.

On saatava laitoksia, joihin vähempivaraistenkin eläimiä voidaan ottaa ja jossa niitä hoidetaan, maksuttakin, jos tarve vaatii.

Nämä laitokset jaetaan kolmeen luokkaan.

I Eläinsairaaloihin, joissa on talvikuntoiset leikkauslaitokset. Niitä johtavat eläinlääkärit eläinsairaanhoidajien, esim. tähtisisarten, kunnallisten eläinsairaanhoidajattarien, avustamina. Ne on varustettava ajanmukaisilla leikkauspöydillä, kuljetuslaitteilla, leikkaus- ja muilla eläinhoidossa tarvittavilla välineillä.

II. Ambulanssi ja tapaturma-asemiin. Nämä laitokset toi-

mivat yhdessä järjestyksenvalvojan kanssa ja ovat sovelletut olosuhteitten mukaan.

III. Toipumiskoteihin. Ensi sijassa ovat *eläisairaalat joissa ovat talvikuntoiset leikkauslaitokset.* Sellainenhan pitäisi olla jokaisen piiri- ja kunnan-eläinlääkäriin käytettävissä, mutta niin ei valitettavasti ole. Sentakia saavat tuhannet kalliit kotieläimemme ennenaikaisen kuoleman, ja me tiedämme tämän tappion olevan perin tuntuva nykyisissä oloissa, kun eläinten hinnat ovat ylen kalliit. Yritteliäisyyttä ja innostusta puuttuu kaikkialla. Jos valtio, kunta ja eläinlääkäri ryhtyisivät yhteistyöhön, oli varmasti vähäinen asia ajanmukaisen sairaalan kuntoonsaaminen. — Näissä sairaaloissa, joilla sodan aikana olisi suunnaton merkitys koko maalle, olisi kunnallinen eläinsairaanhoitajatar mitä tarpeellisin toimihenkilö.

Riittävä määrä *ambulanssi- ja tapaturma-asemia*, joiden suuruus on määrättävä paikkakunnalla vallitsevien olosuhteitten mukaisesti, on saatava jokaiseen kuntaan. Laitoksen ylivalvojana ja hoitajana olisi siellä asuva kunnallinen eläinsairaanhoitajatar, ja sen on toimittava läheisessä yhteydessä paikkakunnan poliisilaitoksen ja eläinsuojeluyhdistyksen kanssa. Täten johdettuina kykenisivät nämä laitokset ehkäisemään eläinräökkäystä, jolla usein on juurensa välinpitämättömyydessä ja voitonhimossa, köyhien ainoassa olemassaolon mahdollisuudessa. Näiden samoinkuin muidenkin samanlaatuisien laitosten tarkastajina toimisivat asianomaiset eläinlääkärit.

Vielä eläinten *toipumiskodit*, jotka, kuten kokemus todistaa, erittäin suurella määrällä edistävät eläinten paranemista. Näiden laitosten toiminta-ajaksi on kesä sopivin. Niiden on oltava sellaisilla tienoilla, jonne mukavasti pääsee: rautateiden risteyksissä eikä varsin kaukana kaupungeista. Näiksi laitoksiksi soveltuvat erinomaisesti entiset reservikompaniain rakennukset, joita ei käytetä muihin tarkoituksiin, vanhat tehtaat, joiden varastosuojat ovat vapaina, n.s. metsäkartanot, joita suurilla metsäliikkeillä on suuri joukko, tyhjinä talleineen ja vajoineen. Tärkeä ehto on, että näillä laitoksilla on verraten hyviä laidunmaita käytettävänä. Toipumiskotien, joihin eri eläinlajeja otetaan hoidettaviksi pitemmäksi tai lyhyem-

mäksi aikaa, johtajattarena olisi *luonnollisestikin* kunnallinen eläinsairaanhoidattajat.

Kieltämätöntä on, että kansamme on *aivan alkeellisella* asteella ajamisen taidossa. Voimme olla varmat siitä, että yhdeksässä tapauksessa kymmenestä ne viat ja pahat tavat, jotka haittaavat jaloluontoisia, hyviä hevosiamme, ovat peräisin niiltä ajoilta, jolloin ne opetettiin ajoon.

Olisi syytä kohdistaa paljon enemmän huomiota kuin tähän asti siihen, millä tavoin nuoria hevosia opetetaan ajoon, ja yleensä hevosen kohteluun ajossa. Siinä vielä perin tärkeä tehtävä kunnalliselle eläinsairaanhoidattajatarille, jotka, jos he ovat käyneet kunnallisen kurssin, ovat saaneet pätevältä henkilöltä opetusta kaikissa tähän alaan kuuluvissa aineissa ja tehtävissä.

Monessa nämä ehdotukset varmaan *herättävät kummastusta*. Kuinka voidaan ajatellakaan moisia uudistuksia eläintenhoidon alalla niin kauan kuin maassamme on kuntia, joissa ihmistenkin sairashoito vielä on hyvin alhaisella asteella! Mistä varoja ja työvoimia tähän tarkoitukseen? — kysyttäneen. Ja entä eläinlääkärimme — varmasti he pitävät tätä ehdotusta kerrassaan hourupäisen haaveena. Ollaan sitä mieltä, ettei vielä ole oikea aika sellaisten suunnitelmien toteuttamiseen.

Onhan valitettavaa, että on kuntia, joissa kärsiviä ihmisiä varten ei ole lääkäreitä eikä sairaanhoitajia. Mutta se seikka ei saa estää pyrkimästä eteenpäin eläintenhoidon alalla. Edistystä on harrastettava alalla niinkuin toisellakin.

Jos vain Eduskuntamme, maanviljelys- ja talousseuramme, eläinlääkintä- ja kunnallishallituksemme, karjanvakuutusyhtiöt ja eläinsuojelusyhdistyksen tahtoisivat yhdessä työskennellä eläinhoidon parantamiseksi ja kuten mainittu, edes taloudellisia näkökohtia silmälläpitäen ottaa nämä kysymykset pohdittaviksi sekä — erittäinkin — eläinlääkärit herkeäisivät pelkäämästä kilpailun kummitusta, ei se aika olisi kaukana, jolloin saisimme nähdä tulevaisuudensuunnitelmat toteutettuina — siunaukseksi sekä eläimille että meille itsellemme.